

Աշխարհ որեւէ ժամանակէ տեւիլ տշտմ պէտք ունի այս խաղաղութեան: Ո՞ր պիտի տայ աշխարհի համար այս խաղաղութիւնը իմէ ոչ մանկացեալ Յիսուսը, և որո՞ւ միջոցաւ իմէ ոչ մեր Մհնք՝ քրիստոնիաներս ծանր պատասխանատուութեան ներքեւ ենք թէ՛ Աստուծոյ առջև և թէ՛ մեր խղճի դատաստանին: Մհնք ոչ միայն ապրելու ենք այս խաղաղութեան կեանքը, այլև պարտական ենք տարածելու դայն մարդոց մէջ: Սրբազան Մատեանը կ'ըսէ, «Ի՞նչ գեղեցիկ են խաղաղութիւն աւետարանողներուն եւ բարի բաներու աւետիս տուողներուն ոտները» (Հովմ. Ժ. 15): Յիսուսի համար շիտակ էր այս խօսքը: Անիկա աշխարհ եկաւ «խաւաքի եւ մահուան ստուերի մէջ նստողներուն լոյս տալու ու մեր ոտները խաղաղութեան նամբուն մէջ տեղադրելու» (Ղպ. Ա. 79): Մհնք ալ, իբրեւ Յիսուսի հետեւողներ, պէտք է խաղաղութիւնը տարածող մէջ մէկ առաքեալներ ըլլանք այս աշխարհի մէջ:

Երբ Յիսուսի այս խաղաղութիւնը առաւելու աշխարհի վրայ, այլևս մարդիկ կը սկսին ինքնաբերաբար գիրարկողներ իբրեւ եղբայրներ և քոյրեր, և կը վարուին իրարու հետ սիրով, համերաշխութեամբ, բարեացակամութեամբ և հաճութեամբ: Ասով է որ Աւետարանին «Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» պատգամը գործադրուած կ'ըլլայ մարդոց մէջ:

Քրիստոնէութիւնը կը սկսի մտորել մէջ ծնած մանուկ Յիսուսով՝ որ Փրկիչն ու Օծեալ Տէրն է մարդկութեան: Այս համեստ պայմաններով ծնած Փրկիչն ու Տէրն է որ երկու հազար տարիներէ ի վեր թագաւորեց բիրաւոր մարդոց սրտերուն վրայ և այսօր ալ կը թագաւորէ, և որուն թագաւորութիւնը անվախճան է: Այս խոնարհ ծնունդունեցող մանուկն է որ փոխեց մարդոց ապրելակերպը և առաւ անոնց նոր ու բարձր ներշնչումներ՝ մազլցելու համար կեանքի աւելի բարձր ոլորտները, դէպի Աստուծոյ շնորհաց գահը և դէպի կատարելութիւն: Հետեւաբար Անոր այս խորմամաս ու հրաշափառ ծնունդը Աստուծոյ մեծագոյն պարգեւն է մարդկութեան: «Գովութիւն Աստուծոյ» Անոր այս անպատկեր պարգեւին համար» (Բ. Կորն. 1, Թ. 15):

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՑԵԱՆ

Յեղնո, Գալիւ.

ԿԱՆՈՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Դ.

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ՊԱՅՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԸՍՏ ՏԱԹԵՒՈՒ ԴՊՐՈՑԻՆ

Ե. ԱՍՏԻՃԱՆ, *միեռնոյն տեղը.*

Շարականներէ (ԲԿ., Անդադար յերկինս օրհնարանողք, Որ զլոյսն անհառ շնորհաց, Լցեալ աստուածային շնորհիւ, Վարդապետն վառեալ ծաղիկ, Այսօր տղիւր գիտութեան յորդեալ, Այսօր ցնծան երկնայինքն և պար, Անպատու մեծ կառք) և Ընթերցուածներէ (Ելք, Դ. 1-12, Երմ. Ա. 4-12, Եսայի, Իլ. 1-2, Գործք, Թ. 13-20, Սփեւ. 2. 10-17, Մատթ. Ժ. 13-19) ետքը՝ միեռնոյն ձևով կը տրուի գաւազանը.

«Ա՛հ զնիմգեղարդ աստեան վարդապետ-սուրբան, եւ յ՛՛ւր սրբազան մարգարէին կրկնաբանութեան»՝ քի Պաշտատ արարէ գնանապարհ Տեառն, եւ ուղիս արարէ գաւազն Աստուծոյ մերոյ: Վասն որոյ եւ դու յօծար կամօք պատրաստեալ գնանապարհ Տեառն օրինօք եւ հաւատով ի հոգի եւ ի մտքին հաւատացելոց: եւ ըստ աշխատութեան եւ վասակոյ քոց արժանի լիցիս ժառանգել զխոսացեալ տեղին, քի Ա՛հ եսն եմ՝ անդ եւ պատեցնեայն իմ եղիցին, ի նոյն սէր վառելով զմիսս քո յամենայն ժամ. ամենք: Շարական (ԲԿ., Երբ ժամ հերձեաց Մովսէս) և Պահպանիչ:

Այս աստիճանի մէջ Վարդապետին առջև կը դրուի յօծար կամօք: Առանց յօծարութեան, առանց փափաքի դժուար է յաշնդիլ որեւէ գործի մէջ, ո՛ւր մնաց հոգեւոր գործի մէջ: Աստուծոյ ճանապարհը միշտ պատրաստ պահել հաւատացեալներու կեանքին մէջ, այսինքն՝ միշտ լարուած պահել անոնց հոգիները իրենց յարացոյցին, միայն իմաստութեամբ և գիտութեամբ չ'ըլլար, այլ յօծարակամութիւնը անհրաժեշտ է այդ գործին մէջ յաշնդելու համար: Ով որ յօծար կամօքով, սիրով կը կատարէ իր գործն ու պաշտօնը, միշտ կը յաշնդի և վարդա-

պետի համար անհրաժեշտ է այդ պայմանը, որովհետև ձանձրանալու, զղջալու և իր գործը թողնելու հազար ու մէկ պատճառներ կրնան ունենալ, — այնքան զըժուար է իր պաշտօնին գործադրութիւնը, բայց երբ սէր, յօժարակամութիւն ունի, ինքնին կը հարթունի այդ գոժաբուծիւնը։ Ներքը և ինքը կը յաջողի և իրը արժանաւոր պաշտօնեայ, Քրիստոսի աւանձ խոստման համեմատ, կ'ըլլայ հոն՝ ուր է ինքն Քրիստոսը։

Զ. ԱՍՏԻՃԱՆ, միենոյն տեղը.

Շարականներէ (ԲԶ., Ով հրջանիկ տէր Սուրբ Գրիգոր, Առաջնորդ հաւատոյ, Ով երանելի և բարեպաշտ Թէպոս, Սքանչելի հուր աստուածութեան, Նոյն և Նամն Հօր և Որդւոյ, Լոյսւ զոր է ձորէ առաքեցար, Անապական սուրբ զխաչն օրհնես) և Ընթերցուածներէ (Բ. Օր., ԼԱ. 23, ԼԴ. 9, Աեսու. Ա. 1-2, Եզեկ. Գ. 16-19, Գործք. ԺԸ. 7-11, Յակ. Ա. 26-27, Կողոս. Ա. 24-29, Մկկ. Զ. 6-13) ետքը՝ միենոյն ձևով կը տրուի գաւազանը։

«Ա՛ռ զվեցեորդ ասօխնաւ վարդապետութեան, եւ յիշես քեզիմ' ըզօրհնադէր վասն այսր ասօխնանի ճոյն մարգարէն Նսայեսա յայլում ճեղուղ ի սոյն ոճ բանի՝ ասելով. ե՛լ ի վերայ լեռինդ բարձու, աւեսարանիչդ Սիոնի, այսինքն ի գլուխ եւ ի կատար ամենայն բարձր և ղծուարէն առաքինութեանց, եւ այսպէս բարոգեալ զբանն Աստուծոյ։ Եւ զու զայսոսիկ կատարեալ՝ արժանի լինցիս անճառ խնդութեան, ժառանգել զկեանս՝ Զոր ակն ոչ ետես եւ ունկն ոչ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ՝ բազմապատիկ փոխարիւնօք ընդ ամենայն սուրբս, ճնորձօքն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամեն»։

Շարական (ԲԶ., Որ լուսով աստուածային) և Պահպանիչ։

Վարդապետին կրօնաւորական կեանքին կատարելագործութիւնը պայման և պատճառներ կը գրուի քարոզութեան համար։ Ծաթեանքին Նսայի մարգարէին խօսքերը բոլորովին կը հեռացնէ իրենց տառական իմաստէն և կը խորհրդաւորէ զանոնք կրօնաւորական կեանքի ծայրագոյն ըմբռնումով։ Առաքինութիւններու ամէնէն բարձր ու ամէնէն գոժաբուն ծայրերը ելլելէ ետքը

քարոզչիւն է Աստուծոյ խօսքը։ Ներքին կեանքի ողջութիւնն ու սրբութիւնը մեծ ոյժ մըն է մարդու համար։ առանց տառադրութեան և ամուր կենալ բարոյական սկզբունքներու վրայ։ Վարդապետին համար տարակոյտ չկայ որ աւելի բարձր շշանաւ կուծիւն մը ունի ներքին կեանքի կատարելութիւնը։

Է. ԱՍՏԻՃԱՆ, Հրահրային կողմ.

Շարականներէ (ԱԿ., Սլորոյ անմահ և երկնաւոր սուրբ, Որ առաքեցիր Նախընթաց քուժ, Որ զարգարեալ զգեալաւն, Որ թագաւորաց ազգաց և ազանց, Որ ի հրացալտ սաւառնաթեմից, Անսկիզբն Աստուած անճառելի, Ի վերայ վիմի հաւատոյ հիման) և Ընթերցուածներէ (Ելք. Է. 8-12, Ես. ԾԲ. 7, 15, Կե. 1-2, Գործք. ԺԳ. 1-5, Ա. Յովհ. Ա. 1-5, Բ. Տիմ. Գ. 10-13, Բ. 1-7, Դիւ. ԺԶ. 1-9) ետքը՝ միենոյն ձևով կը տրուի գաւազանը։

«Ա՛ռ եւ զիօթներդ ասօխնաւ վարդապետութեան, որպէս զի կարողացիս ճնորհօք Հովոյն Սրբի կատարել գործով, զոր ինչ քարոզչութեան բերանով։ Որպէս զի այնու զօրացեալ՝ արդիւնաւորեցի բան քարոզութեան քո, ըստ բանի մարգարէին, քեզ բարձրացո զօրութեամբ զբարբառ քո։ Եւ յամենայն ժամ առնլով եւ ուսուցանելով՝ մեծ կոչեցիս յարհայտութեան Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. ամեն»։

Շարական (ԱԿ., Աւետաւոր հայոց) և Պահպանիչ։

Ներքին կեանքի կատարելագործութեան պայմանն էտքը կը շեշտուի արտաքին կեանքի կատարելագործութիւնը, որոնք արդէն զիրար կը բացատրեն։ Կարելի չէ որ կատարեալ ներքին կեանք մը չցոյցայ արտաքին կեանքի վրայ։ Հակառակը կեղծաւորութիւն պիտի ըլլար, որուն հետ գործ չունին ո՛չ քրիստոնէութիւնը, ո՛չ ալ մահաւանդ քրիստոնէութեան ուսուցումն ու քարոզչութիւնը։

Նայն ընդուն և ետքը սորվեցնելու սկզբունքներն զերազանց մէկ բացատրութիւնն է որ առջև կը դրուի, և այդ սկզբունքը, ստուգելու, հիմն է կատարեալ յաջողութեան վարդապետին համար։ Այն բանը որուն չի հաւատար քարոզչիւն և կը քարոզէ, իսկա-

պէս անյաջող ու ապարդիւն քարոզ մըն է խօսուածը. այն առաքելութիւնները, որոնք պիրն շնչտեղով կը գոլորին և սակայն երբ ասոնց նշույն իսկ չկայ քարոզչին քով, պարապ խօսքեր են իր բոլոր ըսածներն ալ: Աստիճ. շատ շատ վայրկեանական բաներ են, բայց երբեք չեն նպաստեր հաստատեցնելու երեւակայն և ամուր շինութեան:

Ը. ԱՍՏԻՃԱՆ, միւնիոյն տեղը.

Շարականներէ (ԿԶ., Տէր որ զգթու-թիւնդ քո զառառ, Երկնաքաղաքացին Յովնանէս, Որ զծածկեալ խորհուրդ կենաց, Երկի երբեմն աշակերտացն, Ժողովեալ ընտրելոց մատասանիցն, Անսկիզբն Աստուած բանդ որ ի Հօրէ) և Ընթերցուածներէ (Առակք [Իմաստ.], Ա. 5-7, Յոր, ԻԸ. 12-28, Եղեկ. 17. 1-6, Դործք, Ի. 28-32, Ա. Պետ., Ե. 1-4, Ա. Տրմ., Ե. 17-22, Յովն. Ի. 19-23) ետքը՝ միւնիոյն ձեռով կը տրուի գաւազանը.

«Ա՛ռ եւ զուրբերդ սասինան վարդապետութեան. քանզի առեւ զօրութիւն ի Քրիստոս յինել իբրեւ զվեմ անշարժի ի դրանց դժոխոց, համարձակ քաղաքի, եւ մի՛ երկնցի ի մահուանէ, մի՛ որաւ փառս ի մարդկանէ, մի՛ առնուլ կաշառս, մի՛ երեսս, մի՛ աշառութիւնս եւ մի՛ ծովու-թիւն, յուսադեալ ի մարգարէին հրամանէ, Բարձրացուցէ եւ մի՛ երկնիցի: Եւ վասն այսորիկ խոստումն ասուածային հրամանացն կատարեսցի ի վերայ քո ըստ անսուս բանին, որ ասէ. քե՛ Զոր ձեզ ասեմ, ամենեցուն ասեմ, գրելով գրեմուն քո ի դպրութիւն կենաց, ընդ երջանիկ դասս առաքելոցն. ամենք:»

Շարական (ԿԶ., Որ շնորհօք Սուրբ Հոգւոյն բարձր) և Պահպանիչ:

Համարձակ քարոզութեան պէտքը կը շնչուի Ծ. Վարդապետութեան Ը. Աստիճանով: Աշխարհի մէջ բարոյական և նրութեան հազար ու մէկ տեսակ պատճառներ կան, որոնք կրնան համարձակ քարոզութիւնը շնչեցնել իր նպատակէն. կաշառ իր բոլոր ձեռքով գուրսէն, իսկ ծովու-թիւնը իր բոլոր կողմերով ներսէն, միշտ պատրաստ են փնտսելու համարձակ քարոզութեան: Վարդապետը սիրելի զվէմ ան-

շարժելի պէտք է կենայ այդ բոլոր պատահականութիւններու առջեւ և մարդարէի ըսածին պէս ճշմարտութեան ձայնը միայն պէտք է բարձրացնէ:

Թ. ԱՍՏԻՃԱՆ, միւնիոյն տեղը.

Շարականներէ (ԿԶ., Որ արարիք զօրութեամբ զիմանալեացն, Որ յաթոռ փառաց նստիս, Աղբիւր լուսոյ և ճառագայթ, Որ համանման մեծին Եղիայի, Եկայք լուսաւորեալ մանկունք, Որ համագոյր ես Հօր և Որդւոյ, Սուրբ զԱստուածածինն օրհնու-թեամբ, Փայտ կենաց որ փոխանակ) և Ընթերցուածներէ (Զաք. ԺԲ. 6-10, Ես. ԽԵ. 1-4, Դործք, ԻԸ. 25-32, Ա. Պետ., Գ. 13-20, Բ. Տրմ., Ա. 6-14, Մատթ. Ե. 13-16) ետքը՝ միւնիոյն ձեռով կը տրուի գաւազանը.

«Ա՛ռ եւ զիններդ ասինան վարդապետութեան, քանզի առեւ հրաման ի Տեառնէ մերեւ Յիսուսէ Քրիստոսէ երբալ եւ քաղաքի ընդ ամենայն ողորս սիւղերաց, եւ աւետարանել զառաքին եւ զվերջին գալուստն նորա, ըստ բանի մարգարէին՝ քե՛ Ասացաղախդ Յուդայ, անաւասիկ Տէր Տէր գայ զօրութեամբ, եւ բազուկն տարութեամբ իւրով: Վասն որոյ եւ մեք ամենեքեան հայցեմք յամենաբարի եւ քաջ Հովնապետէն մերեւ, զի քանզի քեզ ընդարձակութիւն սրտի եւ ուժգնութիւն յամենայնի առ ի պահպանութիւն հօսի իւրդ քեզ յանձնեցելով, ըստ հանդից Տեառն կառավարել եւ ի չափ հասակի կատարելութեան Քրիստոսի հասուցանել, եւ առաջի նորին գտնելի քեզ մեզ առանց ամօթոյ եւ ծառայ ազնուական, յորեւ եւ թասն քաղաքին ունել զիջանու-թիւն: Եւ վարձատրեսցեսիս ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերեւ: ամենք:»

Շարական (ԿԶ., Որք արժանաւորեցայք կոչել) և Պահպանիչ:

Ծ. Վարդապետը այս Թ. Աստիճանով իշխանութիւն կ'ունենայ առաքելութիւն ընել, այսինքն՝ ոչ միայն համարձակ քարոզել, այլ նաեւ ընտարձակ քարոզել՝ ընդ ամենայն ողորս տիեզերաց: Աւետարանին լոյսը տանել իր հօտէն դուրս, կատարելապէս առաքելական աշխատութիւն մըն է: Ծ. Վարդապետին տրուած այդ իշխանութիւնը ցոյց կու տայ՝ թէ բացարձակ է

իր քարոզչիւն իրաւասութիւնը և կախում չունի նուիրապետական ձեռնարկութիւններէ:

Այս կէտը արդէն առանձին հրահանգով ալ կը շեշտուի հոսքը՝ Մ. Վարդապետի իրաւասութեան օտահանը գծելու տոնէն. բայց, ինչպէս տեսնաք մեր ուսումնասիրութեան փկղբները, շատ կանուխ ժամանակէն, զեղծութիւնը առջիւր առնելու համար կանոնադրուած է որ Մ. Վարդապետը իր եկեղեցիէն կամ վիճակէն դուրս քարոզելու համար Վիճակաւոր Առաջնորդին, եթէ կար, հրաւերին սպասէ:

Ժ. ԱՍՏԻՃԱՆ, Արեւիկան կողմ.

Առաւօտեան ժամերգութիւնը կը շարունակուի մինչ և Նորաստեղծեալ, ըսիւ է մինչ և Առաւօտեան ժամու վերջը. Նպիտկոպոսը բեմ կ'ելլէ և կը բազմի աթոռի վրայ և կը սկսի Ժ. Աստիճանի տըւելութեան արարողութիւնը:

Շարականներէ (ԴԿ., Որ էն յեռնեան, Այսօր երկնայնոցն վայր իջեալ տօնեն, Արմատ ճշմարիտ աստուածային, Աստուածային հաւատոյ հարցն, Որ յարմատոց հարցն արոց, Ի համարտեալ Բանին յերկնո, Այսօր զուարեացան հրեշտակք, Էջ Միածինն ի Հօրէ) և Ընթերցուածներէ (Ա. Թագ., ԺԶ. 5-13, Գ. Թագ., Ա. 38-40, 46, 48, Երգ Երգոց, Է. 11-Ը. 3, Եսայի, Խ. 1-10, Թագ. Ե. 16-20, Ա. Կորնթ., ԺԴ. 18-19, 26, Բ. Տիմ., Դ. 1-8, Մատթ. ԺԶ. 13-20) ետքը՝ միեւնոյն ձևով կը տրուի գաւազանը:

«Ա՛ռ եւ զայս աստիճան կաթարեալ բուոյ օսանեռողին, որ ընու զքիւ չորեքասաներորդին: Փանգի առեւ զճնոհն Հոգւոյն Մբոյ՝ կաթարել զճնգեօին մեաւոր բանսն ի մէջ Սկեղեցւոյ, զոր առաքեալն կարգաւորէ.

այսինքն՝ սալոսել, վարդապետել, եւ յայնն զբանս աստուածայինս, ի լեզուս խօսել, եւ քարգանութիւնս առնել առ ի շինութիւն եղբարց եւ ի կաթարումն նկեղեցւոյն Աստուծոյ: Ըն ինքն Տէր Յիսուս Աստուած, որ կառուցն է զօրացուցանել զեղ եւ հաստատել ի դոյն, պահեսցէ քաղցրութեամբ, եւ ամբարցուցէ օրհնութեամբ, եւ ծաղկաբաւ դեսցէ ճնոհմափայլութեամբ զվիսս եւ զզգաւարման քո, զսիրսս եւ զխորհուրդս քո, զբանս եւ զգործս քո, զմութսս եւ զեղս քո ընդ ամբածածուկ աջովն: Սե հօր անուամբ եւ բարձր բազկաւ հեղլով ի վերայ քո ըզճնոհնս նառազայքից Հոգւոյն Եօբնազան պայծառութեամբ, որպէս ի դասս առաքելոցն հրաբորբոք ծաւալմամբ, հրազինել զեղ բաս հրեղինացն ճնոհմաբախտութեան, զմայլել, հրճուել, զուարեանալ, ցնծալ խայտաւից բերկրամբօք յանսպառ ուրախութիւնս, ըմպել զուղիսս փափկութեանցն Աստուծոյ օրհնութեան ճնոհմութեան, անուամբ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Մբոյ, որուն փառ յալիսեանս. ամէն»:

Շարական (ԴԿ., Մարգարէից գերագոյն) և Աւետարան (Մատթ. ԻԸ. 16-20), զոր նոյնինքն գաւազան տուող Նպիտկոպոսը կը կարդայ: Այս Աւետարանէն անմիջապէս ետքը կը կարդայ Նաե Գր. Տաթևացւոյ օրհնարիւր աղօթքը՝ «Հայր սուրբ, Աստուած ճշմարիտ սկսուածով, որուն աստղին մասը ուղղուած է Ամենասուրբ Երրորդութեան անձեռուն զատ զատ, իսկ հանգիստը կամ երկրորդ մասը ուղղուած է միանգամայն Ամենասուրբ Երրորդութեան:

Շատ գեղեցիկ յօրինուած ք մը ունի այս աղօթքը, ներշնչուած է և կը ներշնչէ կենդանի՝ Սուրբ Գրական պատկերներով և օրինակներով, և զեղուն՝ քրիստոնէական խորունկ հաւատքով:

(Շարունակելի՝ 11)

Արատուցուած Լոյս Շարաքաբերէն, 1966

